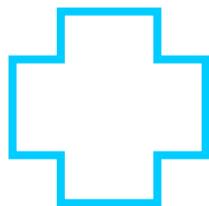

Dějiny františkánské misie

Učební list 8

Obsah

Věrnost a zrada :Dějiny františkánské misie

Z pramenů

Jiljí v Tunisu

A. Úvod

B. Přehled

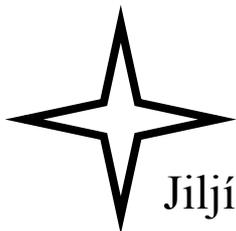
C. Informace

1. Svatý Daniel a jeho druhové
2. Blahoslavený Rajmund Llullus
3. Jan z Piano di Carpine
4. Koleta z Corbie
5. Francisco José de Jaca a Epifanio de Moirans
6. Sv.Fidél ze Sigmaringen
7. Antonio Caballero
8. Placide Tempels
9. Marie od Umučení
10. Vilém kardinál Massaia
11. Sv. Jan Kapistránský
12. Mary Hancocková
13. Augusto Ramirez Monasterio

D. Cvičení

E. Použití

F. Odkazy

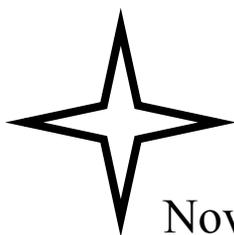
Jiljí v Tunisu

V době, kdy František byl v Egyptě a setkal se se sultánem, byl Jiljí, ten čtvrtý, který se přidal k svatému Františkovi, - v Tunisu. Bylo tam mnoho křesťanů, kteří žili v pokoji s muslimy. Změnilo se to však s příchodem bratra Jiljího, který měl s sebou zřejmě celou skupinu bratří. Napadl víru muslimů a urazil čest proroka Mohameda. Jeden muž, který byl od muslimů uctíván jako světec zvolal: "Právě k nám přišli nevěřící mužové. Chtějí odsoudit našeho Proroka a zákon, který máme od něho. Vyzývám vás proto, abyste tyto příchozí zabili mečem."

Vznikl velký zmatek. Tamější křesťané poznali nebezpečí a báli se o jejich život. Násilím proto donutili Jiljího a jeho průvodce vrátit se na loď, kterou připluli. Volky nevolky museli se bratři s neúspěchem vrátit do Itálie.

(Podle popisu života bratra Jiljího.)

Nový popis události

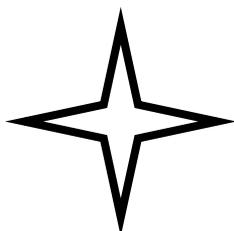
Dnes se na tento příběh díváme dost skepticky. Má smysl věnovat tolik námahy historickému zkoumání, studiu dějin církve, misí a františkánského řádu? Důležitější je přece přítomnost, kterou máme na dosah a za jejíž smysluplné utváření jsme odpovědní. Dějiny jsou však naše, protože jsme církví a františkánskou rodinou a v nich jsou naše kořeny, jako kořeny stromu. Pohled do vlastních dějin může přítomnost inspirovat a proměňovat. Vyplatí se zkoumat, do jaké míry naše dávné sestry a naši dávní bratři pochopili a uskutečňovali misijní myšlenku svatého Františka.

Až donedávna byly dějiny často prožívány, posuzovány a psány těmi, kdo měli moc a sklon k vlastnímu ospravedlňování a vlastní slávě. V mnoha případech se to dá dokázat u samotného psaní dějin obecně a také u dějin misí.

Teprve od padesátých let byly v Asii, v Africe a v Latinské Americe napsány dějepisné knihy, které nám ukazují méně slavné stránky františkánské misijní práce a rovněž smýšlení a reakce utlačovaných. Toto psaní dějin má však také sklon k jednostrannosti. Dnes nadešla doba, kdy můžeme obojí pohled předložit v přehledném, věcném a kritickém historickém popisu.

Pro ilustraci:

Černý Afričan říká: "Byl jsem nahý, zraněný a hladový. Byl jsem slepý. Žil jsem však v bezpečí společenského řádu, který jste vy zničili. Evropane, přišel jsi jako voják a misionář. Změnili jste můj svět. Kazateli, tys mi zdviženým ukazovákem ukazoval cestu k osvícení ale touže rukou jsi odtrhoval manželky od mého boku."

Františkánské postavy minulosti z dnešního, kritického pohledu

---

V duchu této předběžné poznámky se chceme podívat dnešním kritickým pohledem na několik františkánských postav z minulosti. Vždy vyzdvihneme jeden typický aspekt té které osobnosti, aby vstoupil do našeho současného vědomí. Tak mohou dějiny inspirovat a probouzet život. To celé se může stát jakýmsi způsobem „Dějin v postavách“.

Postavy, které chceme trochu blíže popsat, případně uvést pohnutky, které je vedly, jsou následující:

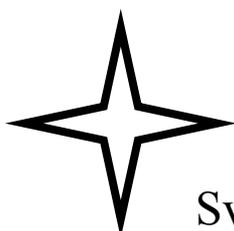
1. ***Svatý Daniel a jeho druhové:***
Touha po mučednictví.
2. ***Blahoslavený Rajmund Lullus:***
Dialog s židy a muslimy.
3. ***Jan z Piano di Carpine:***
Poznání a pochopení národů.
4. ***Coletta z Corbie:***
Výzva k obnově řádu.
5. ***Francisco José de Jaca a Epifanio de Moirans:***
Zasazování se za spravedlnost.
6. ***Sv. Fidél ze Sigmaringen:***
Konfliktní chování vůči protestantům.
7. ***Antonio Caballero:***
Spor o inkulturaci.
8. ***Placide Tempels:***
Dialog s náboženstvími.
9. ***Marie od Umučení:***
Volba pro chudé.
10. ***Vilém kardinál Massaia:***
Odvaha k osobní pastorační odpovědnosti.
11. ***Svatý Jan Kapistránský:***
Starost o křesťanský Západ.
12. ***Mary Hancocková:***
Žena v politice.
13. ***Augusto Ramirez Monasterio:***
Mučedník za spravedlnost a mír.

Historie misií v postavách

V dalším textu představujeme těch několik žen a mužů, kteří zvláštním způsobem poznačili dějiny našich misií:

Svatý Daniel a jeho druhové: Touha po mučednictví

1

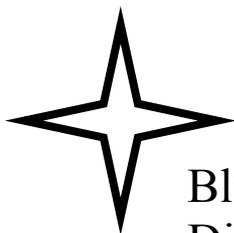

Svatý Bernard a jeho druhové byli umučeni ještě za Františkova života 16.ledna 1220 v Marakeši v Maroku. (V roce 1481 byli svatořečeni.)

Na podzim roku 1227 se do tohoto města vydal Daniel a jeho sedm druhů. Kázali víru v Ježíše, tvrdili, že muslimové jsou ze spásy vyloučeni a haněli Mohameda jako lžiproroka. Opravdová spása je pouze ve jménu Kristově, tak znělo jejich poselství. To rozzlobilo lidi, kteří dobře rozuměli jménu Mohameda a tomuto posmívání. V neděli 10.října bylo bratři předvedeni před vládce. Neprojevili tam lítost, ale potvrzovali všechno, co kázali. To nemohli muslimové strpět. Daniel a jeho druhové byli odsouzeni a popraveni. O 300 let později (1516) byli svatořečeni. Toto svatořečení mělo politický ráz. Stalo se v době, kdy Evropu ohrožovali Turci.

Podle toho, jak František chápal misie (srov.Ul 7) a podle 2.Vatikánského koncilu (Nae), je chování prvních františkánských mučedníků vůči muslimům nepřijatelné. Touha být mučedníkem patří sice k františkánské tradici, ale někdy zůstala i františkánským pokušením.

Touha po mučednictví jako znamení bezpodmínečného následování Krista až po kříž je jedna věc, a provokovat jinověrce je něco jiného. Nemáme mučednictví vyhledávat, ale máme být připraveni se ho pro přesvědčení víry a pro spravedlnost - ve smyslu vystupování za utiskované - odvážit.

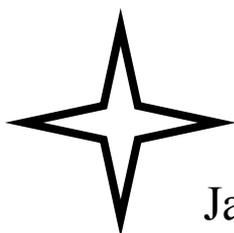
Blahoslavený Rajmund Lullus: Dialog s židy a muslimy

2

Podobně jako František snil o obrácení, ne však podrobení, Saracénů Španěl Rajmund Lullus (1232-1315), který smýšlel hodně františkánsky. (Jeho členství v třetím řádu není jisté.) Filosof Rajmund Lullus byl přesvědčen, že pravdivost křesťanské víry se musí dokazovat logickými důkazy. Proto vyžaduje: „*Musíme ukončit hmotnou válku mezi křesťany a Saracény, protože pokud trvá, nemůže žádná strana začít takové pokojné dialogy, které by zcela jistě znamenaly triumf kříže*“ (L.Siekeniac.).

Předběhl hodně svou dobu, když ve své knize O pohanu a třech mudrcích svedl dohromady zástupce tří velkých náboženství, kvůli vzájemnému přesvědčování o víře. Proto se misionáři měli učit arabštině, aby s muslimskými filozofy a mystiky mohli vést dialog. On sám debatoval velice úspěšně se svým židovským sousedem na španělském ostrově Mallorce. Tímto úspěchem povzbuzen, procestoval Evropu své doby a šířil svoje ideje.

Žebral o každodenní chléb a mluvil s každým, koho potkal. Navštěvoval krále a univerzity. Často se mu tam vysmáli. Ve jeho životopise čteme: „*Špinavý a roztrhaný od svých namáhavých cest, sám a pohrdán, zůstával slavný posel na cestě a ochotně byl bláznem pro svého Pána*“ (L. Siekeniac). Po návratu na Mallorcu trávil většinu času tím, že se s pomocí jednoho marockého otroka učil arabsky. R. 1313 šel do Maroka, kde byl nejdříve srdečně přijat. R.1316 ještě stále vedl filosofické debaty s marockými muslimy, když se tam zhoršila politická situace. Rajmund Lullus, který rostoucí nepřátelství nezpozoroval a až do konce věřil, že dialog je nejlepší cestou k míru, ztratil svůj život v dešti kamení.

Jan z Piano Carpine: Poznání a pochopení národů

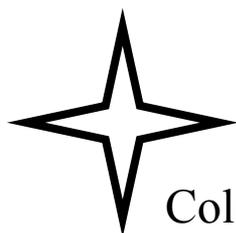
3

Roku 1246 poslal papež Inocenc IV. Itala Jana z Piano di Carpine do Karakorumu (vnitřní Mongolsko), kde měl vyjednávat s velkým chánem Güyükem a pokusit se odvrátit od Evropy mongolské nebezpečí. Jako později jiní františkáni, např. Wilhelm z

Rubruku a Odorik z Pordenone, napsal dlouho před Markem Polem ¹ dlouhou zprávu o své cestě s mnoha zajímavými zeměpisnými, dějepisnými a etnologickými informacemi. Poprvé tak postavil most mezi Dálným Východem a Evropou a hodně přispěl k poznání jiných národů a k porozumění s nimi. Bratr Benedikt z Vratislavi, jeden člen jeho doprovodu, popisuje scénu setkání s nástupcem Güyüka, nově zvoleným velkým chánem: „*Bylo tam okolo 3000 vyslanců z různých částí světa, kteří ke dvoru přinesli dopisy, odpovědi a všemožné poplatky a dary. Mezi nimi byli už dříve zmínění bratři, kteří na svých hábitech měli brokát, jak se to vyžadovalo; žádný vyslanec nesmí totiž spatřit tvář zvoleného a korunovaného krále, není-li patřičně oblečen*“ (Benedikt z Vratislavi: *Misie do Asie*, vyd. Christopher Dawson).

Jan z Piano di Carpine sám píše ve svých Pamětech: „*Císaři je asi 40 až 45 let, možná o něco víc, je střední postavy, velice chytrý a prohnáný, ale zároveň vážný a důstojný. Jak nám vyprávěli křesťané, kteří jsou mu stále nablízku, sotva kdy se zasměje nebo bere něco na lehkou váhu. Křesťanští členové dvora dávali najevo přesvědčení, že se brzy stane křesťanem. Jisté znamení toho viděli v tom, že se obklopoval křesťanskými kleriky a staral se o jejich zaopatření. Kromě toho stojí před jeho největším stanem křesťanská kaple a křesťané zcela veřejně vystupují a jako jiní křesťané ohlašují podle řeckého způsobu bitím na kov hodiny k modlitbě, ať už je tam sebevíce Tatarů nebo jiných lidí. Jiná tatarská knížata to nedělají*“ (J. Gießauf 223).

K františkánskému univerzalizismu patří hledat a podporovat kromě čistého hlásání také porozumění mezi národy.

Coletta z Corbie: Výzva k obnově řádu

4

Francouzská Coletta z Corbie žila v 15. století v době velkého rozkolu západní církve. Věřící museli volit mezi dvěma soupeřícími papeži. Poznamenejme, že Koleta patřila mezi stoupence protipapeže. Podporovala Petra z Luny - Katalánce, který měl jméno Benedikt XIII. a vystupoval jako protivník právoplatného papeže Bonifáce IX. Tento protipapež jí dal popud k jejímu velkému reformnímu dílu.

Její život se nejdříve odvíjel bez vztahu k františkánskému způsobu života. Koleta žila jako zbožná žena, jako bekyně ² a pak se stala benediktínkou.

Jednou, když čistila sochu sv. Františka, se jí zdálo, jako by jí František jasně napřaženou rukou ukazoval směrem ven a poroučel jí odejít. Žádala o přijetí v jednom klášteře klarisek - urbanitek. ³ Ty jí však přijaly jen za službu. Brzy ten klášter opustila a stala se „zatvornicí“ ⁴ jako členka III. řádu sv. Františka. Žila podle hesla: "Oddanost za oddanost, lásku za lásku" tichým životem v samotě.

V té době byla mnoha lidem vyhledávanou rádkyní. Teprve po třech letech při setkání s františkánem Jindřichem de la Baume našla své vlastní povolání: měla reformovat

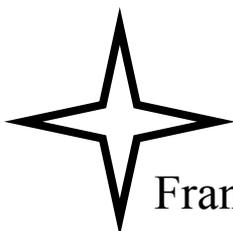
¹. Marco Polo (1254-1324), nejvýznamější středověký cestovatel po Asii, získal přízeň vládce Mongolů a z jeho pověření vykonal rozsáhlé cesty v Číně.

upadlý františkánský život ve Francii. Kvůli tomu se dvakrát obrátila se žádostí k Benediktu XIII.:

- * aby směla sama žít evangelní a apoštolský život podle původní Řehole sv.Františka a mohla vstoupit do jeho Druhého řádu;
- * aby dostala plnou moc obnovit řád v duchu sv.Františka.

Představme si, co to bylo: Žena mimo řád vstupuje do řádu, aby ho obnovila a k tomu žádá papežskou plnou moc! Projevuje se zde nezvyklé ženské sebevědomí. Coletta ztělesňuje vědomí poslání, činorodost, silnou vůli; je to skutečná reformátorka. Dá si postavit pojízdný klášter, drožku, a v ní jezdí křížem krážem po Francii. Modlí se a rozjímá a při tom navštěvuje kláštery klarisek a františkánů jeden po druhém. Stává se všude prorokyní a někdy vítanou reformátorkou. Někdy též naráží na odpor. V celku se jí však podaří dát do pohybu silné hnutí. Patří mezi několik málo žen v církvi, jejichž reforma zasáhla nejen ženy, ale i muže. Umírá 6.března 1447, kdy už její reformní hnutí zasáhlo Německo (Heidelberg) a Švýcarsko (Vevey).

Františkánská tradice zná celou řadu žen, které představují svobodnou, sebevědomou ženskou osobnost, např. Kláru z Assisi, Andělu z Foligna, Markétu z Kortony, Colettu z Corbie, až po Mary Francis Kwonovou a Mary Hancockovou, které nám mají co podstatného říci.

Francisco José de Jaca a Epifanio de Moirans: Zasazování se za spravedlnost

5

Španěl Francisco José vstoupil r.1665 ke kapucínům a působil mezi Indiány ve Venezuele a v Kolumbii. Když ho přeložili na Kubu, začal kázat proti otroctví. Vyhlásoval, že podle božského práva jsou otroci také svobodní lidé a že otroctví je porušováním Božího zákona. Pro své kázání byl uvržen do vězení. Tam napsal knihu „O svobodě černochů, jak pohanů tak křesťanů“.

Fra Epifanio, francouzský kapucín, působil rovněž ve Venezuele. Také on odsuzoval obchod s otroky. Proto byl poslán na Kubu do vězení, kde se setkal se spolubratrem Francisco José. I on napsal knihu, totiž „O přirozené svobodě otroků“. Místní biskup nakonec r.1681 oba kapucíny suspendoval a exkomunikoval. Byli posláni zpět do Španělska a postaveni před soud. Tam poslali odvolání ke králi a k „Posvátné kongregaci pro šíření víry“. Popisovali nelidské zacházení s africkými otroky, na které se v jejich zemi pořádaly hony, pak byli naloženi na lodi jako dobytek a odvezeni na trhy na prodej.

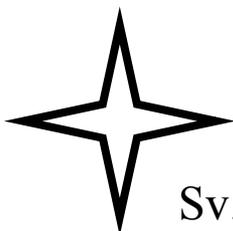
². Zbožné mladé ženy a vdovy, které bez vlastních klášterních zaslíbení žili více méně společným životem klášterního typu.

³. Klarisky, které se řídily řeholí Urbana IV. (1263) - (srov. UL 2)

⁴. Uzavřené poustevnice

Konečně byli oba osvobozeni. R.1686 církevní autorita v Římě přijala jejich názory a přijala je za úřední učení církve. Byla v tom obrana práva všech lidí, jak křesťanů, tak i pohanů a činnost chytání a prodeje lidí byla morálně a církevně odsouzena.

Francisco José a Epifanio de Moirans nám podávají příklad odvážného jednání při obraně práv utlačovaných lidí.

Sv. Fidél ze Sigmaringen: Konfliktní chování k protestantům

6

Německý kapucín Fidél ze Sigmaringen byl před vstupem do řádu uznávaným advokátem (PhDr. a JUDr.). Ještě než přijal jméno "Fidelis" (= věrný), postavil svůj život pod heslo „Buď věrný až po smrt a dosáhneš korunu věčného života“.

Fidél byl vášnivým kazatelem a nedbal ohledů na jinak smýšlející. Řád ho pověřil, aby získal zpět ke katolické víře oblasti Rétie, které se staly protestantskými. Dnes tvoří tyto oblasti kanton Graubünden ve Švýcarsku, ale v 17.století patřily Rakousku, které se považovalo za ochránce katolické víry. Obyvatelé Rétie chtěli sami rozhodovat nejen o své politické budoucnosti, nýbrž také o své víře a vedli ozbrojené povstání. Politické a náboženské spory se překrývaly.

Fidél ze Sigmaringen se dostal do této choulostivé situace: byl zároveň polním kazatelem rakouského vojska i misionářem pro opětné získání protestantů. V této dvojí funkci používal prostředků, které dnes považujeme za neslučitelné s křesťanskou vírou. Např. Annu Zollerovou, katoličku, která se odvážila kritizovat jedno jeho kázání, přivedl před Inkvizici⁵ a způsobil, že byla vypovězena ze svého rodného Feldkirchu. Také v rétských oblastech chtěl katolickou víru prosazovat násilím: Kazatelé-jinověrci měli být vypovězeni, protestantské bohoslužby a biblické kroužky zakázány, výuka katolického náboženství měla být povinná a měla být použita celá řada jiných prostředků. Tímto „Nábožensko-trestním mandátem“ (= politicko-právní nařízení k opětnému zavedení katolického vyznání) vyvolal Fidél pochopitelně oprávněný hněv protestantů, kteří se rovněž považovali za "obránce pravé víry". Jeho zavraždění je přímým důsledkem jeho vlastní „misijní metody“.

Několik dní po uveřejnění zmíněného nařízení byl Fidél pozván kázat do Seewisu, obci právě v té oblasti. Tušil, že se jedná o léčku, ale nedal se odradit. Když 24.března 1622 kázal, stáhli ho protestanté z kazatelny, vyhnali z kostela a strašným způsobem zabili.

Několik řádků z posledního kázání sv.Fidéla nám ukáží, v jakém duchu chápal svou misii. Papež Benedikt XIV. ji cituje ve své oslavné řeči na Fidela při jeho svatořečení: „*Katolická víro, jak neochvějná jsi a pevná, jak hluboce zakořeněná, postavená na*

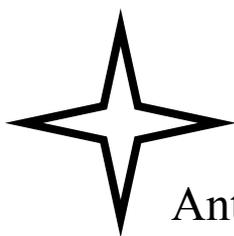
⁵ Vyšetřování, které prováděly církevní instituce proti heretikům k zachování čistoty víry, mnohdy prováděné rigorózními metodami výslechu (mučení) a často končící smrtí.

pevné skále!

Nebe i země pominou, ty nemůžeš pominout nikdy. Celý svět se ti od počátku protivil, tys však byla mocnější a nade všemi zvítězilas. Vítězství, které přemohlo svět je naše víra. Mocné krále podřídila vládě Kristově, národy získala k poslušnosti Kristově. Co dávalo apoštolům a mučedníkům sílu brát na sebe tvrdé boje a hořké tresty, když ne víra, hlavně ve vzkříšení? Co dnes vede opravdové křesťany k tomu, že se zřikají pohodlí, zbavují se příjemných věcí, berou na sebe těžký život a snášejí námahy? Živá víra, která je účinná láskou“ (Františkánský breviář).

V době Fidély smrti byla v Římě založena "Kongregace pro šíření víry", která byla kompetentní jak pro nekřesťanské tak i protestantské země. Fidél ze Sigmaringen byl prohlášen za „prvního mučedníka“ této kongregace.

Těžko dnes chápeme bojovné spory mezi tehdejšími křesťany. Na obou stranách se vraždilo a zabíjelo. Nejen tehdy, ale i dnes bývá náboženství důvodem nebo záminkou k válečným sporům. Klademe si naléhavou otázku, zdali nám Ježíš z Nazareta neukázal jinou představu Boha. Což není nenásilným Božím svědkem, „Božím misionářem“, který na sebe bere utrpení a smrt, ale nikdy je druhým nepůsobí? Touto cestou šel František z Assisi.

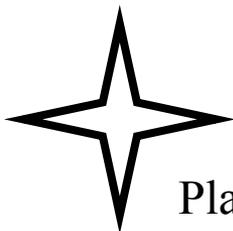

Antonio Caballero: Spor o inkulturaci

7

Španěl Antonio Caballero (+1664) byl profesorem teologie v Manile, odtud šel do Číny a byl zakladatelem nové františkánské misie, po tom co ztroskotala misie Jana z Monte Corvino v této obrovské zemi. Dnes by se o něm sotva mluvilo, kdyby nebyl spolu s dominikánem Juanem de Morales vůdcem opozice proti misijní metodě P. Mattea Ricci SJ. Ricci přišel do Číny už 1583 a pokusil se pochopit čínskou kulturu a náboženství a srovnávat jejich hodnoty s křesťanstvím. Vyvolalo to dlouhou a ostrou diskusi, tak zvaný čínský spor o obřady, v kterém františkáni bohužel stáli na nesprávné straně. Nebyl to jenom teologický spor, nýbrž také spor mezi řády (františkáni a dominikáni proti jezuitům) a mezi národy (Španělé proti Italům). Papež Klement XI. nakonec Ricciho metodu odsoudil „aby Bůh byl oslavován v co největší jednotě“. Také by se dalo říci: „tím nejzápadnějším způsobem“. Před tímto posledním krokem Antonio Caballero varoval papeže Urbana VIII. už r. 1644: Odsouzení obřadů povede k vymýcení křesťanství v Číně. Tragickým následkem opravdu bylo, že křesťanství až podnes zůstalo v Asii cizím tělesem, náboženstvím Evropanů a několika „odpadlíků“, kteří se k nim přidali.

Na druhém Vatikánském koncilu a v důležitém apoštolském listu „Evangelii nuntiandi“, který je výsledkem římské biskupské synody r. 1974, byla rozmanitost v teologii, liturgii a disciplině zásadně uznána. Uvádění do praxe však stále ještě naráží na velké těžkosti a působí v církvi mnohá napětí.

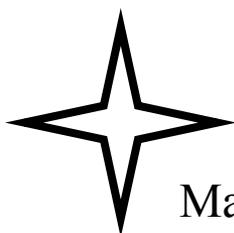

Belgický františkán Placide Tempels působil v oblasti Katanga v Zaire. Po dvacet let vyučoval děti běžným způsobem katechismu. Stále víc pochyboval o této metodě, protože pozoroval, že všechno, co říkal šlo dětem jen do hlavy, ale ne do srdce. Změnil své jednání, chodil mezi dospělými a začal naslouchat a učit se. Postupně objevoval prvky, které popsal ve své známé knize o „Filosofii Bantuů“.

Idea, která prostupuje tuto filosofii, je životní síla, která vychází od Boha a přes celou řadu předků přichází do nyní žijící generace a všechny spojuje do společenství života. Dobro životní sílu zmnožuje, zlo ji umenšuje. Toto pojetí představuje dokonalou jednotu mezi tvůrcem a stvořením, mezi viditelným a neviditelným, mezi živými a mrtvými.

Placide Tempels tam našel úplný soulad s křesťanským učením o životě v Nejsvětější Trojici, v Ježíši Kristu a jeho mystickém těle. Založil hnutí „Jamaa“, jakési základní skupiny, v nichž mohli křesťané žít svou vírou v rámci vlastní kultury. Z důvodu nedorozumění vznikly ostré spory. V souvislosti s tím byl Placide Tempels v r. 1964 v Římě na Kongregaci víry po několik týdnů vyslýchán a na konec z církevního rozhodnutí ze Zaire vyhnán. Církev ještě nebyla schopna takové myšlenky přijmout a Tempels zakusil úděl proroků.

Nová teologie náboženství a jejich uznávání, která se prosadila na II. Vatikánském koncilu a díky římské Papežské radě pro interreligiózní dialog, znamená obrat v křesťanském vztahu k jiným náboženstvím. Chtěla zásadně ukončit bezpráví, které církev po staletí ostatním náboženstvím působila. Protože církev ostatní náboženství odsuzovala jako pohanství a modloslužbu a ani se nepokusila je zevnitř poznávat a chápat. Pro nás je to zároveň rozšíření obzoru, protože lépe tušíme velikost kosmického Krista a působení Ducha svatého v jiných náboženstvích. Bůh věnoval ve všech dobách všem lidem ve všech náboženstvích milost a přízeň, posílal jim proroky a mystiky, vedl a inspiroval je. Dnešní misie má proto úkol tyto „spásné pravdy“ uznávat a přispívat k budoucí jednotě všech církví s Kristem jako středem; má shromažďovat kolem jednoho Boha a Otce všechna náboženství s cílem sourozeneckého společného života všech lidí. To je úkol, který František intuitivně poznal a před námi žil a který kongregace v listu - Dialog a misie - (1984, č. 17) a Jan Pavel II. v encyklice „Redemptoris missio“ (1990) výslovně převzali.

Hélène de Chappotine, narozená 1839 v Nantes ve Francii, vstoupila po krátkém pobytu u klarisek do kongregace „Marie Réparatrice“ (Marie Smiřitelka) a dostala jméno Marie od Umučení. Už r.1866 byla poslána do misie v Indii, kde o dva roky později musela převzít úřad provinční představené v Madurai. Po několika letech se vystupňovaly nesnáze mezi domorodými a zahraničními sestrami, které by se snad ještě v začátcích daly zmenšit, ale pak tolik narostly, že Marie se musela r.1876 svého úřadu vzdát. Svědomí jí nenechalo jinou možnost, než s 20 sestrami, které byly na její straně, opustit řád. Takovým způsobem převládla rivalita, pomluvy a spory. Založila potom v Indii institut „Mariiných misionářek“ pod pravomocí biskupa Bardona z Coimbatore a Ootacamundu.

Koncem r.1876 odcestovala s třemi sestrami do Říma ospravedlnit svůj závažný krok před kongregací De propaganda fide a požádat papeže Pia IX. o uznání nové kongregace. Již 6.ledna 1877 přišlo z Říma potvrzení. Mladé společenství smělo přijímat kandidátky a téhož roku založilo noviciát ve Francii. Matka Marie od Umučení byla zvolena za generální představenou, ale stále přetrvávaly výhrady vůči její osobě i jejím plánům. R.1882 cestovala opět do Říma, navázala tam kontakty s generální kurií františkánů (OFM), napsala nové konstituce a 4.října 1882 dostala od papeže Lva XIII. dovolení připojit svou kongregaci k řeholnímu třetímu řádu pod názvem „Františkánky-misionářky Mariiny“ (FMM).

Po celý život musela bojovat s mnoha nesnáze a nepochopením a ve svém okolí zažívala mnoho chudoby a bídy. Tím se však Marie od Umučení ani její sestry nedaly odradit. Ještě za jejího života jste se s nimi mohli všude setkat: v Asii, Evropě, Africe, Severní i Jižní Americe.

Zasazovaly se za chudé a žily mezi nimi. Jejich prvním úkolem byla péče o malomocné. Podobně v Indii vyučovaly děti chudých a učily je řemeslným zručnostem. Podpora žen byla od počátku jednou z výrazných úloh kongregace.

Životní cesta této zakladatelky řádu, silné ženy, je neobvyklá. Nekapitulovala před těžkostmi, nýbrž neochvějně případně i bojovně šla svou cestou. Byla si vědoma svého povolání, i když byla vedena oklikami. Zdrojem její síly byly hluboké kořeny její františkánské spirituality a velká láska k misii. Místo své kongregace viděla u chudých a u rolníků a v tom se podobala Františkovi, který své vlastní povolání objevil v obrácení se k chudým. Jednou psala: „*Jako sv.Pavel a dělníci si sestry mají vydělávat na chléb prací svých rukou a tak od severu na jih a od jihu na sever hlásat jméno Boží*“. Tak se matka Marie od Umučení stala zakladatelkou jednoho z největších františkánských misionářských společenství. Většina z více než 8000 sester žije a pracuje v jižních zemích, kde se chudoba a zaostalost stává zvláštní výzvou pro sestry a bratry

„Poverella“. Sestry FMM často svou volbu pro chudé prováděly radikálněji, než mužská společenství a tak spolu s chudými žily a svědčily o osvobozujícím poselství.

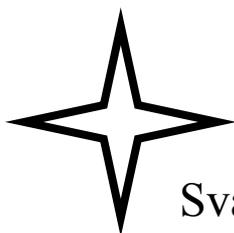
Vilém kardinál Massaia: 10 Odvaha k osobní pastorační odpovědnosti

---

Italský kapucín Vilém Massaia strávil za velkých těžkostí 35 let v Habeši jako apoštolský vikář národa Galla. Musel přemáhat odpor nejen tamějších politických vládců a koptské církve, nýbrž také církve v Římě. Kvůli svému zvláštnímu postavení se rozhodl, že v různých bodech půjde cestou, která neodpovídala římským směrnicím. Prosté katechisty světil na kněze, protože takové pomocníky velice potřeboval. Složil velmi jednoduchý katechismus v řeči kočovníků, odpovídající jejich způsobu myšlení. Za obojí byl v Římě přísně pokárán. Avšak bránil se:

„Ve věcech víry poslouchám Řím, ale v pastoračních záležitostech jsem já biskupem. To si sednu na koně a jedu do boje. Kdyby král chtěl vést bitvu z paláce, byla by už předem prohraná...“. Papež Lev XIII. povýšil tohoto odvážného průkopníka po jeho návratu do Itálie na kardinála. Zemřel r.1889.

Prozíravost papeže Lva XIII. , který tak samostatného apoštolského vikáře povýšil na kardinála, je vzorem i pro dnešní dobu. Totéž platí pro odvahu pozdějšího kardinála Massaiy, biskupa kočovnického národa, který dělal to, co poznal jako správné, nezávisle na souhlasu z církevního ústředí.

Svatý Jan Kapistránský: 11 Starost o křesťanský Západ

Ital Jan Kapistránský si získal na politické úrovni velké zásluhy, když šlo o sjednocení Evropy v obraně proti tureckému ohrožení. Po dobytí Cařihradu r. 1453 organizoval evropskou vojenskou obranu a podařilo se Turky vyhnat a vysvobodit Bělehrad z jejich rukou. Spolu s Bernardinem ze Sieny byl přes 40 let jedním z největších potulných kazatelů a poradcem knížat a papežů. Tak se stal velkým inkvizitorem (předsedal inkvizitorům) a žádal od papežů a králů tvrdé zákony také proti židům, aby vymýtil z křesťanského Západu tuto „hanebnou skvrnu“.

Jako inkvizitor šel též do Uher, kde královský správce Jan Hunyadi podporoval františkány. Kapistrán též zamýšlel obrátit husity a pravoslavné Srby.

Z lásky ke katolické víře, jak on ji chápal, podnikal kroky a zastával názory, které neodpovídaly evangeliu! Zemřel r.1456 a pro svou starost o křesťanský Západ byl svatořečen.

Evropa anebo tzv. křesťanský Západ potřebuje dnes opět zvláštní pozornost a starost. Teprve trpká zkušenost obou světových válek Evropě připomněla, že patří jedna část ke druhé. Sociální a hospodářské problémy se dají vyřešit a mír v Evropě zajistit jen intenzivnějšími vztahy, zvýšenou spoluprací, zásadní solidaritou a konečně politickou jednotou mezi všemi evropskými národy a státy. To vyžaduje zasazování se charismatických lidí.

Přitom je důležité si uvědomit, že sociální, hospodářské a politické aspekty se nesmí oddělovat od duchovních a kulturních hodnot, které patří k evropským dějinám. Židovsko-křesťanská tradice se zde spojila s Řeckem a starou římskou říší, ale též s Germány, Kelty, Slovy a jinými národy a z toho vzešlo závazné dědictví. To máme udržovat a pěstovat.

Nesmí to však vést k mentalitě, která odmítá všechno cizí. Na hranicích Evropy našel už před staletími trvalé vyjádření též arabský, případně islámský duch.

Dnes, v důsledku stále většího mísení národů se vytváří kulturní mnohotvárnost, která vede k novým úkolům: k vytváření „multikulturní společnosti“ v Evropě, která musí najít společný řád hodnot.

Konečně nesmíme zapomenout, že „křesťanskému Západu“, jaký vzešel z židovsko-křesťanských kořenů, stále víc hrozí zánik v důsledku pouhé vnějškovosti, zplošťování a odcizování. Papež Jan Pavel II. proto v r.1978 řekl: „*Evropa se opět stává misijním územím. Nesmíme to chápat jako duchovní demobilizaci, nýbrž jako výzvu k činnosti*“.

Proto je také dnes starost o křesťanský Západ úlohou, k níž se máme postavit právě tak odhodlaně jako Jan Kapistránský, ale ve zcela jiném duchu.

Mary Hancocková: Žena v politice

12

Dne 27.10.1977 zemřela v Dar-es-Salaamu v Tanzánii (Vých.Afrika) „máma“ Mary Hancocková ve věku 67 let. Den nato se v katedrále tohoto města slavila smuteční bohoslužba. Kardinál L. Rugambva předsedal slavnosti, doprovázen apoštolským pronunciem, anglikánským arcibiskupem Johnem Sepeku, mnoha tanzánskými biskupy a více než 30 koncelebrujícími kněžími. Katedrálu naplnili přátelé a známí, mezi nimi prezident Julius K. Nyerere, různí ministři a vládní činitelé.

Kdo byla ta žena, s níž se chtěli rozloučit všichni vedoucí činitelé státu a tolik přátel?

Mary Hanckocková se narodila v Anglii v r.1910. Její otec byl farářem anglikánské církve. R.1941 přišla do Tanzánie a jako vychovatelka a učitelka v různých větších dívčích školách hrála významnou úlohu v úsilí o zlepšení výchovy a vzdělávání žen. V roce 1954 začal pod vedením učitele Julia K. Nyerere, pozdějšího prezidenta, pokojný, ale těžký boj za samostatnost země. Byla u toho máma Hancocková, jak se jí obecně říkalo. Věřila v důstojnost člověka, v důstojnost národa, který si už dávno oblíbila. V tomto boji za nezávislost nedbala na žádnou námahu. Srostla s lidem tak, že po dosažení nezávislosti země (1961) se stala občankou Tanzánie.

Ani pak to pro mámu Hancockovou nebyl klidný život. Státní nezávislostí samotnou ještě nebyla dána úcta a důstojnost lidí, a rovněž ani úcta a rovnoprávnost žen. O to se máma Hancocková neúnavně zasazovala. Bezprávi se množilo nejrůznější korupcí. Egoismus a pohodlnost nových správních orgánů v politice a hospodářství jen ještě zvyšovaly utrpení národa.

Mary Hancocková nazývala zlo pravým jménem. Byla velice, velice odvážná. Její zasazování se za spravedlnost jí u většiny lidí získávalo velkou vážnost. Když máma Hancocková mluvila na veřejných shromážděních, v mnoha komisích nebo v parlamentě - od r.1970 až do smrti byla členem parlamentu - nacházela pozorné posluchače. Věděli, že máma Hancocková žila to, co otevřeně a energicky, často s humorem, vyjadřovala slovy. Tato žena štíhlé postavy, s živýma a bdělýma očima, si získala velký respekt, především u prezidenta J. K. Nyerere.

Odkud brala tato mimořádná žena sílu k takové práci při prosazování vzdělávání žen, k boji za úctu a důstojnost lidu? Máma Hancocková měla hlubokou víru a velkou lásku k Františkovi z Assisi. Již před svým přestoupením do katolické církve (1956) patřila do anglikánského františkánského společenství. Jako katolička se stala členkou františkánského Sekulárního třetího řádu. S Františkem se naučila vášnivým srdcem milovat Ježíše Krista. V tomto spojení s Kristem mohla nést utrpení spolu s lidem národa a vydržet napětí mezi ideálem a skutečností v politicko-hospodářském životě země a všude probouzet novou naději. V duchu sv. Františka viděla v Afričanech opravdové sestry a bratry.

Zkoumáme-li dějiny františkánského hnutí, zjišťujeme vždy znovu, jak velice činné jsou v něm ženy, zasazující se za františkánský způsob života, v neposlední řadě ve veřejném životě jak v církvi, tak i ve světě. Máma Hancocková ukazuje, co může jedna žena vykonat pro osvobození lidí a ukazuje, že je třeba takových žen, aby politika zůstala lidská.

Augusto Ramirez Monasterio:
Mučedník pro spravedlnost a mír

14

7.listopadu 1983 našli na okraji hlavního města Guatemaly mrtvého P. Augusta Ramireze Monasteria, faráře a představeného františkánského kláštera San Francisco de la Antigua Guatemala. Zastřelily ho „bezpečnostní síly“. Důvodem této vraždy byla tato událost:

Jeden rolník řekl P. Augustovi u zpovědi, že chce opustit guerillovou skupinu a vrátit se do normálního života. P. Augusto mu radil, aby využil nedávno vydaného zákona o amnestii a sám s ním šel na policii jako svědek. Několik dní nato byl P. Augusto zatčen a unesen do jednoho vojenského tábora. Tam musel přihlížet, jak rolník, s nímž byl jako svědek, je mučen. Také z něho chtěli dostat informace a hrozili mučením. Po několika hodinách věznění a špatného zacházení byl propuštěn, asi díky svým dobrým stykům. Svůj případ oznámil biskupovi. Vládní komise pak slíbila, že případ vyšetří a ty, co tak jednali, povolá k odpovědnosti. O tři týdny později byl P. Augusto mrtev.

Tato vražda je pouze jedním příkladem osudu kněží, řeholníků a angažovaných laiků v Latinské Americe. Vrhá světlo na situaci na tomto kontinentu a na angažovanost mnoha křesťanů. V zemích Latinské Ameriky vládnou velké sociální protiklady. Bohatství, suroviny, pozemky a půda patří malé horní vrstvě nebo nadnárodním koncernům. Velká většina národa trpí nezaměstnaností, chudobou a hladem a žije v lidsky nedůstojných podmínkách. Tyto nespravedlivé poměry vlády často udržují násilím a terorem. K smutné bilanci patří hromadné vraždy, vypálené vesnice, množství uprchlíků, vyhnanců, mučených a zavražděných osob.

V této situaci se na stranu chudých a utlačovaných kromě angažovaných křesťanských základních obcí rozhodně postavili biskupové, kněží, řeholníci, ženy i muži. Jasnými slovy pojmenovávají tyto poměry a stavějí se proti vládnoucím vrstvám. Svou prací za spravedlnost a lidskou důstojnost zaplatili mnozí životem. O nich všech platí slova biskupa Prospera Penedase, když mluvil o smrti P. Augusta: „*Jsem si jist, že jeho krev bude mít velkou cenu pro budoucnost církve v naší zemi.*“

Cvičení

D

1.Cvičení:

V nepotvrzené Řeholi dává František zásadní pokyny pro misijní práci mezi „Saracény a jinými nevěřícími“ (NŘ 14 a 16), z nichž můžeme poznat jeho původní misijní ideu. Podle okolností se může postupovat dvojím různým způsobem:

1. Evangelizovat pouhou přítomností a tichým svědectvím: „nebudou začínat hádky nebo spory, ale „kvůli Pánovi se podřídí každému lidskému zařízení“ (1 Pet 2,13), a vyznají, že jsou křesťané“;
2. Evangelizovat slovem: „pokud to poznají jako Boží vůli, budou hlásat Boží slovo“.

Otázky:

1. Které způsoby jednání a které vlastnosti jsou v této misijní představě podstatné a není možné se jich zříci?
2. V čem můžeme konstatovat u uvedených františkánských misionářek a misionářů soulad nebo rozdílnost?

2.Cvičení:

Placid Tempels prožil při svém misionářském působení v Africe různá stadia. Popisuje to ve svém deníku:

„Po deset let jsem se pokoušel, vždy s pohledem upřeným na svou příručku, použít všechny metody, držet se všech možných šablon, abych lidi přivedl k pochopení, přijetí a praktickému zachování křesťanského náboženství. Přísně jsem se držel všech směrnic a přesto všechno se stroj nedal do pohybu ... Poprvé za deset let jsem se přestal ptát příruček, katechismů a věrouky a zaměřil jsem se s podivem a fascinován na ... toho člověka, na kterého jsem se předtím nikdy nepodíval. Nikdy jsem se opravdu o něj nezajímal, ani o jeho myšlenkové bohatství, o jeho touhy, nýbrž šlo mi jen o náboženství, jehož jsem byl propagátorem. Konečně jsem na toho člověka pohleděl a k němu se obrátil: Co máš? Co ti chybí? Jaký jsi člověk? Co si myslíš? Po čem nejvíce toužíš? Proč používáš magické léčebné pomůcky? Co pro tebe znamenají? Co působí? Řekli jste mi, že to, co si myslíme, co si přejeme, v co doufáme, je život, plný, totální život. Hledáme plodnost, otcovství, mateřství, velkou plodnost, nejen tělesnou, nýbrž zcela lidskou: být otcem, matkou, dávat život, přežívat jeden v druhém, sdělovat si myšlenky. Z této touhy po totálním životě vychází naše přání být plodní; co si přejeme, je: jednota života, sjednocení s ostatními živými tvory, viditelnými i neviditelnými. Nemůžeme žít v izolaci. Izolování nás zabíjí. Přejeme si společenství života, a to se vším, co je. Jsme -li ponecháni sami sobě, jsme mrtví; je to, jako bychom nikdy neexistovali.“

Otázky:

1. Do jaké míry odpovídá toto pojetí františkánské misijní představě?
2. Do jaké míry platí Tempelsovy myšlenky také pro ty, kdo působí v tzv. křesťanských krajinách?
3. Které vaše vlastní zkušenosti se kryjí se zkušenostmi Tempelsovými?

3.Cvičení:

Od 13. do 16.století působili františkáni (OFM) ve všech světadílech: Jan z Piano di Carpine jako legát v Mongolsku (Rusko, Karakorum), Jan z Monte Corvino jako primas celého Východu (1291 Indie, 1307 Persie), Odorich z Pordenone (Persie, Indonézie, Peking); v 16. století: San Francisco, Los Angeles, Santa Monica, Santa

Barbara, San Diego a další místa v Kalifornii jsou příklady misijních stanic. Pracovali však i hluboko v Jižní Americe (Chile, Argentina).

Otázky:

1. Kde se křesťanská víra stala formujícím náboženským vyznáním národa?
2. Které země zůstaly misijním územím?
3. Kde se křesťanský vliv téměř ztratil?

4.Cvičení:

Vyznačte na mapě země původu a místa působení misionářů, uvedených v tomto Učebním listu, a spojte místa navzájem čarou.

Otázky:

1. Jak by dnes vypadala mapa misíí?
2. Z kterých zemí misionáři pocházejí a kde pracují?

Použití

E

1. Použití:

Úlohy:

1. Uspořádejte liturgickou slavnost, na které bude představena a oslavována jedna misionářská osobnost.
2. Vytvořte nebo vyhledejte texty, písně, litanie, modlitby a přímlyvy, kde se vyjadřují starosti, radosti a přání misionářů.

2.Použití:

V tomto Učebním listu se v kapitole o Antoniu Caballerovi (C 7) mluví o „sporu o obřadech“. Jak se s tím církev vyrovnala?

Uvádíme k tomu tyto texty:

1. Z encykliky papeže Jana Pavla II. „Redemptoris missio“ o trvalé platnosti misionářské úlohy 1990:

„**Čl. 37:** Kulturní oblasti neboli moderní areopagy:

Po tom, co Pavel kázal na rozličných místech, přišel do Atén a odebral se na Areopag; tam hlásal radostnou zvěst vhodným a pro toto prostředí srozumitelným způsobem (srov. Sk 17,22-31). Areopag představoval tehdy kulturní centrum vzdělaného národa; dnes se může stát symbolem pro nové oblasti, v nichž má být evangelium hlášáno.

Takovým prvním areopagem novověku je svět komunikace, který lidstvo stále více sjednocuje - a jak se říkává - dělá z něho „světovou vesnici“. Prostředky sociální komunikace mají natolik důležitou úlohu, že se pro mnohé staly hlavním prostředkem informací a vzdělání, vedení a rad pro individuální, rodinné a sociální chování. Především nové generace vyrůstají v takto ztvárněném světě. Snad byl tento areopag poněkud zanedbáván. K hlásání evangelia a k formování se používají většinou jiné pomocné prostředky, zatímco masmedia byla ponechána iniciativě jednotlivců nebo malých skupin a do pastoračních plánů začínají teprve vstupovat, a to na podřadném místě. Použití masmedií nemá za cíl pouze zpřístupnit mnohým poselství evangelia. Jde o mnohem dalekosáhlejší a hlubší záležitost, protože evangelizace moderní kultury závisí z velké části na jejím vlivu. Nestací tedy použít je pouze k šíření křesťanského poselství a církevní nauky, ale poselství samo musí být integrováno do této „nové kultury“, kterou vytvořila moderní komunikace. Je to komplexní problém, protože tato „nová kultura“ vzniká ne tak ze svého věcného základu, ale spíše ze skutečnosti, že existují nové způsoby sdělování ve spojení s novým vyjadřováním, novou technikou a novým psychologickým postojem. Můj předchůdce papež Pavel VI. řekl, že „rozštěpení mezi evangeliem a kulturou je bezesporu drama naší doby“. Široké pole dnešní komunikace potvrzuje plně tento úsudek.

Jsou ještě i jiné areopagy moderního světa, na které se musí misijní činnost církve orientovat. Je tu např. úsilí o mír, rozvoj a svobodu národů, především menšin; povznesení ženy a dítěte; ochrana všeho stvoření je rovněž oblast, kterou je třeba objasni ve světle evangelia.

Čl.55.: Ve světle ekonomie spásy nevidí církve žádný protiklad mezi hlásáním Krista a dialogem různých náboženství mezi sebou, ale ví o nutnosti spojit obojí v rámci misie *ad gentes*. Je však třeba, aby oba tyto prvky hájily nejen vnitřní úzkou spojitost, ale i svoji rozdílnost, aby nebyly směřovány ani zneužívány a aby ani nebyly považovány za vzájemně zaměnitelné.

Nedávno jsem napsal biskupům Asie: „I když církev ráda uznává všechno, co je pravdivé a svaté v náboženských tradicích buddhismu a hinduismu a v islámu - odzrcadlováním oné pravdy, která osvěcuje všechny lidi - přece však toto neumenšuje její povinnost a pevné rozhodnutí hlásat Krista, který je „cesta, pravda a život“ .... Skutečnost, že členové jiných náboženství obdrží Boží milost i mimo normální cestu, kterou určil Kristus, a mohou být Kristem spaseni, neruší výzvu k víře a ke křtu, kterou Bůh chce pro všechny národy.“ Vskutku, Kristus sám „výslovným zdůrazněním nutnosti víry a křtu, potvrdil zároveň i nutnost církve, do které lidé vstupují křtem jako branou.“ Dialog musí být veden a realizován v přesvědčení, že církev je vlastní cestou spásy a že jedině ona sama má plnost prostředků spásy.

2. Z novosynodálního listu papeže Jana Pavla II. „Ecclesia in Africa“ o církvi v Africe - a jejím evangelizačním úkolu vzhledem k roku 2000, 1995:

„**Č.78:** Po II.vatikánském koncilu prohlásili synodní otcové inkulturaci za proces, který zahrnuje celou šíři křesťanského života - teologii, liturgii, zvyky a struktury - aniž se přirozeně dotkne božského práva a velkého uspořádání církve, které v běhu staletí potvrdily mimořádné výkony ctností a hrdinství.

Inkulturační výzva v Africe záleží v tom, že způsobí, aby Kristovi učedníci vždy lépe přijímali poselství evangelia a zůstali přitom věrni všem opravdovým africkým hodnotám. Vnášet víru do kultury všech oblastí křesťanského a lidského života je opravdu těžká úloha, k jejímuž splnění je třeba pomoci Ducha Páně, který církev uvádí do celé pravdy. (srov.Jan 16,13)

Úloha:

Řekněte, co si myslíte o těchto textech. Co v těchto textech mluví pro překonání problematiky sporu o obřady a co proti tomu?

Batton, A.,

Wilhelm von Rubruk. Ein Weltreisender aus dem Franziskanerorden und seine Sendung in das Land der Tartaren (Münster, 1921).

Benedikt von Breslau,

Dawson, C. (vyd.), Mission to Asia (Toronto 1980), 79-84.

Bey, H. von der (vyd.),

„Auch wir sind Menschen so wie ihr!“ Franziskanische Dokumente des 16. Jahrhunderts zur Eroberung Mexikos (Paderborn 1995).

Caballero, A. (porovnejte jeho osobu) :

España en Extremo Oriente: Filipina, China, Japón, Presencia franciscana 1578-1978 (Madrid 1979).

Camps, A.,

Das franziskanische Missionverständnis im Laufe der Jahrhunderte: A. Camps/G. Hunold (vyd.), Erschaffe mir ein neues Volk (Mettingen 1982) 30-43.

Cohen, J.,

The Friars and the Jews. The evolution of medieval Anti-Judaism (Ithaca 1982).

Craemer, W. de,

The Jamaa and the Church. A Bantu Catholic Movement in Zaire (Oxford 1977).

Daniel, E. R.,

The Franciscan Concept of Mission in the High Middle Ages (Kentucky 1975).

Filosa, R.,

In Gunst und Zorn des Negus. Missionare, die Geschichte machen: Guglielmo Massaia, Äthiopien (Mödling/St. Augustin 1979).

Francis, M.,

Bezpečně skrytá ve světle. Život a dílo sv. Kolety z Corbie (samizdat pro klarisky ve Šternberku. Německy vyd. Kevelaer 1983).

Gießauf, J.,

Die Mongolengeschichte des Johannes von Piano di Carpine. Einführung, Text, Übersetzung, Kommentar (Graz 1995).

Gossen, B.,

Der hl. Fidelis von Sigmaringen (München 1933).

Goyan, G.,

Valiant Women: Mother Mary of the Passion and the Franciscan Missionaries of Mary (London 1947).

Hofer, J.,

Johannes Kapistran. Im Kampf um die Reform der Kirche, 2 Bände (Heidelberg 1946 nn.).

Jochum, A.,

Beim Großkhan der Mongolen. Johannes von Monte Corvino 1247-1328 (St. Augustin 1982).

Johannes von Piano Carpini,

Kunde von den Mongolen 1245-1247: Fremde Kulturen in alten Berichten, F. Schmieder (vyd.), (Sigmaringen 1997).

Lull, R.,

Buch vom Heiden und den drei Weisen (Freiburg i. Br. 1986).

Massaia, G.,

I miei 35 anni di missione nell'alta Etiopia. 12 dilù (Roma 1885-1895).

Missionszentrale der Franziskaner (vyd.),

z řady Berichte - Dokumente - Kommentare:

- Heft 58: Der franziskanische Missionsauftrag in einer veränderten Welt (Bonn 1995).
- Heft 64: Franziskanische Spiritualität und Evangelisation (Bonn 1996).

Nembro, M. da,

La missione dei Minori Cappuccini in Eritrea 1894-1952 (Roma 1953)

Rotzetter, A.,

Treue zu Jesus Christus und Verteidigung des Glaubens. Zum 250. Jahr der Heiligsprechung des Kapuziners Fidelis von Sigmaringen: Helvetia Franciscana 25 (1996) Heft 1, 60-79.

Rotzetter, A. / Morschel, R. / Bey, H. von der (vyd.)

Von der Conquista zur Theologie der Befreiung. Der franziskanische Traum einer indianer Kirche (Zürich 1993).

Schell, R.,

Fidelis von Sigmaringen 1577-1977 (Sigmaringen 1977).

Sievernich, M. u. a. (vyd.)

Conquista und Evangelisation. Fünfhundert Jahre Orden in Lateinamerika (Mainz 1992).

Specker, J.,

Die Missionsmethode in Spanisch-Amerika im 16. Jahrhundert (Schöneck-Beckenried 1953).

Tempels, P.,

Bantu-Philosophie. Ontologie und Ethik (Heidelberg 1956).

Wißmann, H.,

Sind doch die Götter auch gestorben. Das Religionsgespräch der Franziskaner mit den Azteken von 1524 (Gütersloh 1981).

K zamyšlení

Učiň mě nástrojem svého pokoje

Pane, udělej ze mne nástroj svého pokoje:
kde je nenávisť, tam ať přináším lásku,
kde je křivda, ať přináším odpuštění,
kde je nesvár, ať přináší jednotu,
kde je pochybnost, ať přináším víru,
kde je zoufalství, ať přináším naději,
kde je temnota, ať přináším světlo,
kde je smutek, ať přináším radost.

Pane, učiň, ať nechci tolik
být utěšován, jako spíše utěšovat,
být chápán, jako spíše chápat,
být milován, jako spíše milovat.

Neboť tak jest:
kdo se dává, ten přijímá,
kdo na sebe zapomíná, ten je nalézán,
kdo odpouští, tomu se odpouští,
kdo umírá, ten povstává k věčnému životu.
Amen.